

Ohjelmatekstityksen laatu ja saavutettavuus vastaanottajan näkökulmasta

Liisa Tiittula
Helsingin yliopisto

Päivi Rainò
Humanistinen ammattikorkeakoulu

Abstract

Since 1983 the Finnish Broadcasting Company, Yle, has served the Deaf and Hard of hearing (D/HH) audience by providing subtitles for TV programmes in Finnish and Swedish. In 2011 the Act regarding subtitling and audio description services came into effect stipulating public service TV channels (i.e. Yle) to offer subtitles for D/HH in all TV programmes (with certain exceptions) by the end of the year 2016. For commercial TV channels the stipulation is less demanding: only 50% of programme hours.

The data presented in this article is based on a survey – first in this dimension in Finland – where the quality and accessibility criteria of subtitling provided by public service and commercial TV channels are examined. Among the 114 persons that submitted the query 91% claimed to use subtitles to improve speech perception to various extent, and for 37% of respondents subtitling was vital. Most respondents (69%) appreciated subtitles that render speech faithfully; 71% preferred subtitles where colours were used to differentiate speakers. Conventions between different channels vary as well as accessibility to the subtitling services provided by commercial channels.

Keywords: subtitling for deaf and hard-of-hearing, intralingual subtitling, reception research

Avainsanat: ohjelmatekstitys, vastaanottotutkimus

1 Johdanto

Esitämme tässä artikkelissa touko-kesäkuussa 2013 ohjelmatekstityksen vastaanottajille tehdyn kyselytutkimuksen tulokset.¹ Ohjelmatekstityksellä tarkoitetaan kotimaisten ohjelmien tekstitystä: suomenkielisten ohjelmien tekstitystä suomeksi ja ruotsinkielisten ruotsiksi. Termi on korvannut aikaisemmin käytössä olleen ”kuulovammais-tekstityksen” (Eronen 2009). Kuulovammaiset ovat edelleen ohjelmatekstityksen ensisijainen kohderyhmä, mutta tekstitys on apuna kaikille katsojille, joilla on vaikeuksia vastaanottotilanteen vuoksi kuulla ohjelman puhetta. Lisäksi ohjelmatekstitys on tukena

---

¹ Artikkelin laajennus Liisa Tiittulan KäTu-symposiumissa pitämästä esitelmästä, joka käsitteli ohjelmatekstityksen laadun tutkimista.

suomea tai ruotsia vieraana tai toisena kielenä puhuville, joiden on helpompi ymmärtää kirjoitettua tekstiä kuin mahdollisesti epäselvää, nopeaa tai murteellista puhetta.²

Yleisradio on tarjonnut televisiokanavillaan ohjelmatekstitystä jo vuodesta 1983 lähtien. Tekstitettyjen ohjelmien määrä laajeni alkuvaiheen puolesta ohjelmatunnista melko verkkaan siten, että vielä 25 vuoden kuluttuakin vain alle puolet suomenkielisestä ohjelmatarjonnasta oli kuulovammaisten katsojien saavutettavissa tekstitettynä. (Rainò 1997; Viestintävirasto 2010: 9; Yle 2013). Valtioneuvoston vuonna 2011 antama asetus televisio-ohjelmiin liitettävästä ääni- ja tekstityspalvelusta (292/2011) oli merkittävä tekstitettyjen ohjelmien kattavuuden kannalta. Asetus velvoittaa Ylen liittämään vuoteen 2016 mennessä tekstityksen kaikkiin kotimaisiin ohjelmiinsa (lukuun ottamatta urheilu-, musiikki- ja lastenohjelmia); kaupallisten kanavien osalta velvoite on 50 % ohjelmatunneista. Tällä hetkellä Yleisradio tekstittää ohjelmistostaan n. 85 % asetuksen velvoittamana; MTV3 ja Nelonen hiukan alle kolmanneksen (Viestintävirasto 2013). Pelkästään tarjonnan määrä ei kuitenkaan takaa saavutettavuutta eli sitä, että tekstityksen avulla katsojat pystyvät seuraamaan ohjelmia. Saavutettavuuteen vaikuttavat myös käytettävyys (se, miten helppoa tekstitys on löytää ja saada näkymään) ja tekstityksen laatu (se, miten hyvin tekstitys pystyy välittämään kuulovammaiselle samanlaisen vaikutelman ja informaation kuin minkä kuuleva ohjelmasta saa). Kyselytutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää näitä nimenomaan kuulovammaisten vastaanottajien kannalta.

2 Kyselyn toteutus

Kysely suunniteltiin työryhmässä, jossa olivat lisäksi Kuuloliiton erityisasiantuntijat Sirpa Laurén ja Sami Virtanen, kehittämisjohtaja Kaisa Alanne Kuurojen Liitosta ja Ylen ohjelmatekstityksen esimies Minna Pöntys. Kyselylomakkeen sisältö koostettiin yhteisten keskustelujen ja muissa maissa toteutettujen vastaavien kyselyjen pohjalta (mm. Morettini 2012). Työryhmä piti tärkeänä saada esiin toisaalta vastaanottajien ja toisaalta ohjelmatekstittäjien kannalta keskeiset seikat. Vastaajien taustaa koskevien tietojen lisäksi lomakkeessa kysyttiin elokuvien ja televisio-ohjelmien katsomisesta, ohjelmatekstityksen käytettävyydestä, vastaajien tyytyväisyydestä tekstitykseen ja tekstityksen laatutekijöistä. Kaiken kaikkiaan lomakkeeseen tuli 32 suljettua ja kolme avointa kysymystä. Avoimissa kysymyksissä vastaajat saivat perustella näkemyksiään, antaa vapaasti kommentteja ohjelmatekstityksestä ja kyselystä sekä esittää tekstitystä koskevia toivomuksia. Lisäksi osassa kysymyksiä oli valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen annettu vastaajille tilaa vapaasti muotoilla muu vaihtoehtoinen vastaus. Lomakkeesta laadittiin viisi versiota; niistä toiseksi viimeisintä testattiin vielä kymmenellä tutkimuksen kohderyhmään kuuluvalla henkilöllä, jotka olivat kuulovammaisalan järjestöjen työntekijöitä. (Lomakkeen teksti on liitteessä 1.)

Kyselytutkimus esiteltiin 15.5.2013 Kuuloliiton ja Kuurojen Liiton Helsingissä järjestämässä tekstitysseminaarissa, johon oli kutsuttu liittojen jäsenien lisäksi televisiokanavien ja Viestintäviraston edustajat. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat jakoivat tilaisuuden päätteeksi lomaketta paperiversiona, jonka paikalla olleet saattoivat välittömästi täyttää ja palauttaa. Webropol-alustalle luodun sähköisen vastauslomakkeen osoite julkaistiin tekstitysseminaarissa ja kuulovammaisjärjestöjen verkkosivuilla.

---

² Ohjelmatekstityksestä ks. tarkemmin Tiittula (2012) ja siinä mainitut lähteet.

Lisäksi linkki e-lomakkeeseen oli näkyvissä Ylen ohjelmatekstityksen Facebook-sivulla.

Suurin osa vastauksista saatiin kesäkuun alussa, kysely suljettiin elokuussa 2013. Kyselyssä käytetty Webropol-ohjelma soveltuu tämänkaltaisessa alkukartoituksessa kyselyvastausten keräämiseen, tallentamiseen ja sekä numeerisen että laadullisen raakadatan karkeaan analysointiin. Satunnaistetun, tilastollisesti validin kyselytutkimuksen tekeminen olisi käytettävissämme olleiden resurssien puitteissa ollut mahdotonta, sillä yksistään tutkimuksen perusjoukosta (kuulovammaiset ohjelmatekstityksen seuraajat Suomessa) ei tällä hetkellä ole käytettävissä mitään tilastollisia tietoja.³ Tutkimuksen tekijöillä ei myöskään ollut mahdollisuuksia saada televisioyhtiöiltä niiden tiedonkeruusaan käyttämää, Finnpanelin kaltaisen kaupallisen tutkimuslaitoksen kautta säännöllisesti ja ohjelmakohtaisesti satunnaistetulla otannalla saatavaa, eri katsojaryhmiin liittyvää tietoa (vrt. Finnpanel 2013b).⁴

3 Vastaajat

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 114 henkeä, joista naisia oli 65 %. Yli puolet (53 %) asui pääkaupunkiseudulla, 20 % Länsi-Suomessa. Kyselyn tekopaikka lienee vaikuttanut jakaumaan, sillä esimerkiksi uusimaalaisia vastaajia oli kaksinkertainen määrä (55 %) väestörakenteeseemme verrattuna (Suomen virallinen tilasto 2010). Ikäryhmistä vahvimmin edustettuina olivat 41–59-vuotiaat (kuvio 1; kaikissa taulukoissa ilmoitetut luvut kuvaavat lukumääriä, eivät prosentteja).⁵

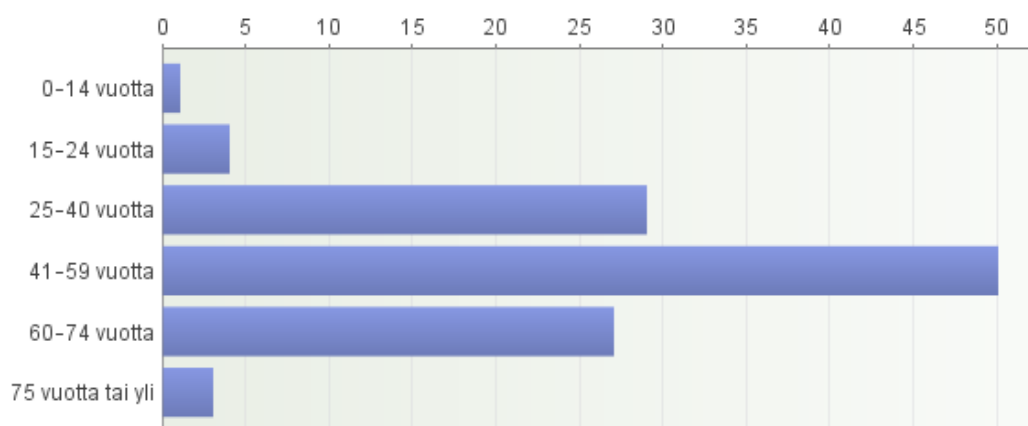
---

³ Vuonna 1997 tehdyn katsojatutkimuksen mukaan Yleisradion tekstitettyjä ohjelmia seurasi 100 000 katsojaa (Rainò 1997). Vaikka ajantasaista tietoa tekstitettyjen ohjelmien kuulovammaisista katsojamääristä eri yhtiöiden kanavilla ei ole saatavilla, on kuitenkin oletettavissa, että ohjelmatekstitystä käyttävien määrä vaihtelee samalla tavoin kuin eri ohjelmien katsojaosuudetkin: esimerkiksi Ylen tv-kanavat tavoittivat vuonna 2012 yhteensä noin 42,4 % katsojista päivittäin (MTV3 19,8 % ja Nelonen 9 %), toisaalta Ylen yksittäisten ohjelmien katsojaluvut vaihtelivat kymmenistä tuhansista pariin miljoonaan. Tämän lisäksi Yle tarjoaa ohjelmatekstityksiä myös Internetin kautta ladattavissa ohjelmissaan, mikä lisää tekstityksen määrää ja saavutettavuutta. (Yleisradio Oy 2013.)

⁴ Jonkinlaista osviittaa julkisista katsojatiedoista voi saada esimerkiksi Ylen Uutiset viittomakielellä -ohjelmasta: Se keräsi Finnpanelin 1100 taloudessa elokuussa 2012 tehdyn mittauksen mukaan 60 % katsojista, mikä vastaa koko maan väestömäärään suhteutettuna 757 000 katsojaa. Luku kertoo kuitenkin vain ohjelman tavoitavuuden (ohjelmaa vähintään 3 minuuttia yhtäjaksoisesti katselleiden henkilöiden lukumäärän), mutta se ei kerro mitään kuulovammaisten tai viittomakielisten katsojien määrästä. (Vrt. Finnpanel 2013a, b.)

⁵ Tässä tutkimuksessa kerättyjen tunnuslukujen vertailtavuutta tutkittaviin on vaikea arvioida, sillä tilastollisesti todennettuja kokonaismääriä kuulovammaisista Suomessa eri alaryhmineen ei ole saatavilla. Kuuloliiton arvioiden mukaan jonkinasteinen kuulon alenema arvioidaan olevan noin 750 000 suomalaisella, ja kuulokojeen käyttäjiä oletetaan olevan noin 50 000. Syntymästään kuuroja on noin 5 000 ja myöhemmin kuuroutuneita henkilöitä noin 3 000 (Kuuloliitto 2013).

Kuvio 1. Vastaajien lukumäärä eri ikäluokissa⁶

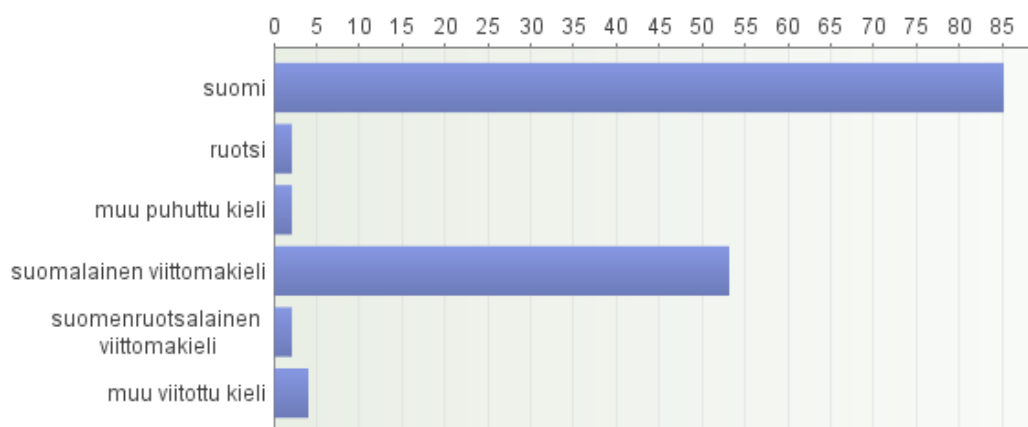

Koulutukseltaan 42 % vastaajista oli yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneita, 31 prosentilla oli opistotasoinen koulutus. Lähes puolet (47 %) oli kokopäivätoisessa, eläkeläisiä vastaajista oli 21 %, opiskelijoita 10 % ja työttömiä 11 %.

Vastaajista 45 % ilmoitti käyttävänsä kuulokojeita. Näille vastaajille oli suunnattu lisäkysymykset siitä, miten he kuulevat ilman kuulokojeita ja miten kojeen kanssa. Lisäkysymyksiin vastanneista 73 % ilmoitti, ettei kuule lainkaan ilman kuulokojeita, 8 % vastasi kuulevansa ilman sitä jonkin verran ja 17 prosentilla ympäristö tai tilanne vaikutti kuulemiseen. Lisäksi vastaajien joukossa oli heikkonäköisiä, joilla on ongelmia näön kanssa myös silmälaseja käyttäessään, sekä muutama kuurosokea tekstityksen käyttäjä.

Kysyimme myös vastaajien äidinkieltä tai -kieliä. Kolmella neljästä se oli suomi, 46 % ilmoitti äidinkielekseen myös suomalaisen viittomakielen. Ruotsi tai muu puhuttu kieli oli äidinkielenä muutamilla, mukana oli myös joitakin suomenruotsalaisen tai muun viitotun kielen käyttäjiä (kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajien äidinkieli (lukumäärinä, ei prosentteina)

⁶ Kiitämme Liisa Martikaista Webropolin kautta saatujen, tilastollisten tunnuslukujen kokoamisesta.

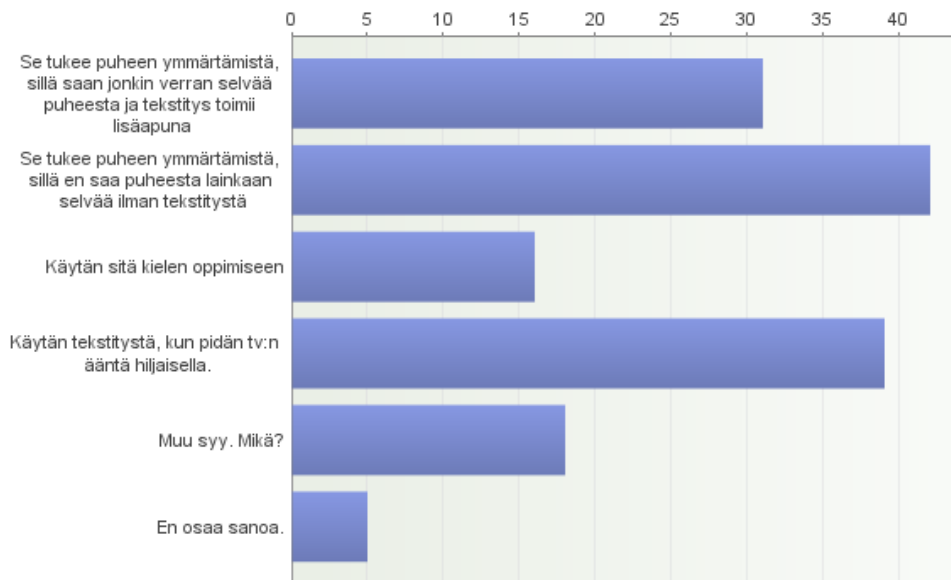
4 Television katsominen ja tekstitys

Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat katsovansa elokuvia tai ohjelmia televisiosta, 58 % katsoi niitä myös Internetistä ja 47 % DVD:ltä. Muina vaihtoehtoina mainittiin elokuva-teatteri ja kännykkä. Suurin osa, 73 %, katsoi ohjelmia vain suorina lähetyksinä. Silti jopa 35 % vastasi katsovansa ohjelmia pääasiassa tallennettuna, mikä merkitsee sitä, että ohjelmatekstitys pitäisi saada laadukkaana näkyviin myös tallenteisiin ja tv-kanavien verkkolähetyksiin. Suosituin television katsomisen aika oli klo 20–24, toinen suosittu aika oli klo 17–20.

Televisiokanavista eniten seurattiin Ylen suomenkielisiä lähetyksiä (89 %). MTV3:a ilmoitti katsovansa 82 % ja Nelosta 75 % vastaajista. Muita olivat: Yle Areena 47 %, Yle Fem 38 % ja Fox 38 %. Lisäksi vastaajat luettelivat suuren joukon muita katsomi-ansa kanavia, kuten Ava, Jim, Sub ja TV5.

Kotimaisia ohjelmia seurattaessaan lähes kaikki kyselyyn osallistujat (91 %) tukeutuivat tekstitykseen. Osa ei saanut puheesta lainkaan selvää ilman tekstitystä (37 %), osa käytti tekstitystä lisäapuna puheen ymmärtämiseksi (27 % vastaajista), ja vain 8 % ilmoitti turvautuvansa (myös) huulitalukuun. Hyvin pieni joukko (5 henkeä) ei hyödyntänyt kumpaakaan näistä vaan ilmoitti katsovansa pääasiassa viitottuja ohjelmia. Tekstitystä käytettiin myös sen vuoksi, että television ääntä pidettiin hiljaisena. Lisäksi osa hyödynsi tekstitystä kielen oppimiseen. Kielen oppimisen merkitys oli suurempi viittomakielillä kuin niillä, joiden äidinkieli on puhuttu kieli. Kuviosta 3 käyvät ilmi vastausten jakaumat (tässä kysymyksessä vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon). Kuvioissa olevat vastausvaihtoehdot ovat samat kuin kyselylomakkeessa.

Kuvio 3. Jos katsot kotimaisia tv-ohjelmia ja käytät tekstitystä – kuvaile, miksi.

Puolet yllä olevan kysymyksen avoimista vastauksista liittyivät vastaajan kuulon vajaavuuteen (esim. ”Olen kuuro ja haluan tietää, mitä he keskustelevat.”; ammatillisen koulutuksen omaava 60–74-vuotias mieskatsoja pääkaupunkiseudulta). Kuulemisen vaike-

uksia aiheuttivat myös lasten metelöinti tai muu melu sekä epäselvä puhe ja äänityksen huono laatu. Eräs vastaaja huomauttikin, että myös normaalisti kuulevalla voi joskus olla vaikeuksia saada puheesta selvää. Pari suomenkielistä vastaajaa sanoi käyttävänsä tekstitystä ruotsinkielisten ohjelmien seuraamiseen.

Suurin osa vastaajista sai merkittävää tukea tekstityksestä ohjelmia seurattaessaan. 68 % ilmoitti, etteivät he katso kotimaista televisio-ohjelmaa, jollei siinä ole tekstitystä. Kun vastaajilta vielä kysyttiin, mitä he tekevät, jos kotimaisessa ohjelmassa ei ole tekstitystä, saatiin seuraavia vastauksia (vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon): 70 % sulkee television tai vaihtaa kanavaa, 11 % laittaa äänen kovemmalle, ja vain muutama tukeutuu huulilталukuun tai hyödyntää induktiosilmukkaa, jolla television äänen saa häiriöttömänä kuulolaitteeseen.

5 Tekstityksen saavutettavuus

Tekstityksen saavutettavuuden keskeisiä kysymyksiä on, mistä katsojat saavat tietoa siitä, mihin ohjelmiin tekstitys on saatavilla ja kuinka helppoa on löytää tekstitys vastaanottolaitteesta. Toisin kuin kieltenvälinen tekstitys, joka on kaikille näkyvillä (open subtitles), ohjelmatekstitys on erikseen asetettava ja mahdollisesti vielä jokaisen ohjelman kohdalla aina uudelleen (closed subtitles) (termeistä ks. esim. Ivarsson & Carroll 1998: 4). Ennen kuin katsoja rupeaa etsimään tekstitystä, hänen on siis tiedettävä, onko sitä kyseiseen ohjelmaan ylipäätään tarjolla. Vain kolmannes vastaajista (32 %) löysi helposti tiedon kotimaisen ohjelman tekstityksestä, mutta yli puolet (58 %) oli päinvas-taista mieltä, loput eivät osanneet vastata kysymykseen. Tiedon saannin vaikeutta lisäksi, että sitä ei ole tarjolla yhdessä paikassa, vaan eri kanavien tiedot on haettava eri pai-koista.

Tietoa ohjelman tekstityksestä löydettiin useimmin teksti-tv:stä (50 %) tai kanavien nettisivuilta (30 %). Varsin moni (13 %) ilmoitti vain sattumanvaraisesti kokeilevansa. Muutama löysi tiedon Facebookista, ja osa uskoi sen löytyvän lehdistä. Ylen suomenkielisiltä kanavilta tieto tekstityksestä löytyy useimpien vastaajien (64 %) mielestä hel-posti tai erittäin helposti, mutta kaupallisten kanavien osalta tilanne on huonompi. Näi-den vastaavat luvut ovat seuraavat: MTV3 helposti 20 % ja huonosti 64 %; Nelonen helposti 19 % ja huonosti 62 %, Fox helposti 11 % ja huonosti 55 %.

Ylen ohjelmatekstityssivuilla (Yle 2013) esitellään ohjelmatekstitystä ja kerrotaan, mi-hin ohjelmiin tekstitys on saatavilla. Lisäksi tekstitystieto on löydettävissä Internetissä olevan uutisportaalin www.ampparit.com kautta ohjelmittain sekä Ylen että kaupallisten tv-yhtiöiden kanavien tarjonnasta määritteellä ”kuulovammaisille tarkoitettu tekstitys”. Perinteisten tiedonhakutapojen kautta, kuten lehdistä tai tv-lähetyksien ohjelmatiedoista, eri kanavien ohjelmatekstityksestä on kuitenkin vaikea saada tietoa (Yle Uutiset viitto-makielellä 2013).

Kun vastaajilta kysyttiin, saako ohjelmatekstityksen helposti näkyviin, suuri osa (45 %) vastasi myöntävästi ja vain 26 % kieltävästi. Toisaalta niitä vastaajia, jotka eivät osanneet vastata kysymykseen, oli varsin suuri määrä (29 %). Koulutus ei juuri näyttänyt vaikuttavan käytön helppouteen, paitsi että jostain syystä opistotason koulutustaustaisissa oli erityisen paljon niitä, jotka eivät osanneet vastata kysymykseen. Syitä tekstityksen

käyttämisen vaikeuteen löytyi systeemin sekavuudesta: eri kanavilla ja eri ohjelmissa tekstitys saadaan eri tavoin näkyviin. Taulukossa 1 näkyvät vastaajien käsitykset siitä, miten eri kanavilla ohjelmatekstityksen saa näkyviin. Ylen kanavilla tekstitystoiminnon käyttäminen vaikuttaa melko helpolta, sen sijaan kaupallisten kanavien kohdalla vallitsee suuri epäselvyys.

Taulukko 1. Mitä kautta saan tekstityksen näkymään kotimaisessa tv-ohjelmassa?

	Yle (TV1, TV2, Teema, Fem)	MTV3	Nelonen	Fox	Muu	Yhteensä
Valitsen tekstityskieleksi hollannin	74	21	17	3	1	116
Tekstitys ilmestyy automaattisesti	26	20	18	10	5	79
Kanavalla ei ole tekstitystä kotimaisissa ohjelmissa	9	28	25	28	17	107
En osaa sanoa	18	25	30	32	23	128
Yhteensä	127	94	90	73	46	430

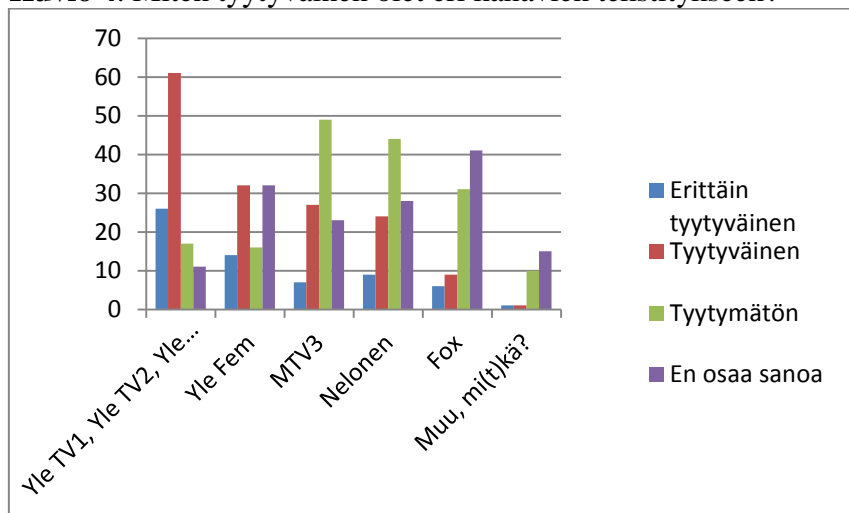
Millään televisiokanavalla ohjelmatekstitys ei ilmesty aivan automaattisesti, vaan se on erikseen (ainakin kerran) asetettava, eri kanavilla eri toiminnoilla: Esimerkiksi Ylen ja MTV3:n tekstityksen saa näkymään valitsemalla tekstityskieleksi hollannin, kun taas Nelosella kuulovammaisille suunnattua tekstitystä voi seurata vain asettamalla ohjelman ajaksi näkyviin teksti-tv:n sivun 333. Teksti-tv:n kautta olivat kyselyn aikana vielä nähtävissä myös Ylen suorat ohjelmat samoin kuin kahden uutislähetysten tekstitykset (klo 17 ja 20.30); lokakuusta 2013 alkaen myös näiden osalta siirryttiin samaan järjestelmään kuin muissakin tekstityksissä (Yle 2013).

6 Laadun arviointi

6.1. Tyytyväisyys tekstitykseen

Vastaajilta kysyttiin heidän tyytyväisyyttään ohjelmatekstitykseen ja heitä pyydettiin erittelemään vastauksensa ohjelmaa lähettävän kanavan mukaan, sillä televisiokanavien tekstittämisen tekniikoissa ja konventioissa on eroja.

Kuvio 4. Miten tyytyväinen olet eri kanavien tekstitykseen?

Kuten kuviosta 4 on nähtävissä, katsojat olivat varsin tyytyväisiä Ylen suomenkielisiin tekstityksiin: kolme vastaajaa neljästä oli joko erittäin tyytyväinen tai tyytyväinen; tyytymättömien osuus oli vain 15 %. Puolet vastaajista seurasi myös tyytyväisenä Yle Fem:n tekstityksiä. Kaupallisten kanavien tekstitykseen oltiin selvästi tyytymättömämpiä: MTV3:en ja Nelosen tyytyväisiä oli vain kolmannes, Foxiin enää 17 %. Avovastauksissa muutamia tyytymättömyysmainintoja saivat myös Ava ja Sub.

On huomattava, että ”en osaa sanoa” -vastausten osuus oli varsin suuri (Yle 10 %, Yle Fem 34 %, MTV3 22 %, Nelonen 27 %, Fox 47 %). Tämä voi johtua siitä, että kanavilla on vähän ohjelmatekstitystä (myös vähän kotimaisia ohjelmia), vastaajat eivät juuri katso kyseisiä kanavia tai sitten on yleisesti vaikea arvioida tyytyväisyyttä, koska kanavan eri ohjelmien tekstityksissä on eroja.

Avokysymyksessä vastaajat saivat vapaasti esittää perustelujaan tyytyväisyydelleen tai tyytymättömyydelleen. Tyytymättömyyttä perusteltiin pääasiassa tekstityksen puutteella: tekstitystä toivottiin lisää kaikille kanaville ja eri ohjelmiin, myös esimerkiksi urheilu- ja lastenohjelmiin, jotka asetuksessa on suljettu pois ohjelmatekstityksen piiristä. Niin ikään tekniset ongelmat, tiedon saannin vaikeus ja ohjeiden puutteellisuus olivat tyytymättömyyden aiheita. Laatutekijöistä tyytymättömyyttä aiheutti tekstitettyjen osuuksien satunnaisuus ja tekstin pysähtely tai tekstin puuttuminen vaikka puheosuudet jatkuvat (erityisesti suorissa uutislähetyksissä). Uutisten tekstitystä moitittiin monissa vastauksissa: teksti on liian nopeaa tai siinä on liikaa viivettä ja tekstit on saatettu liittää väärin uutispätkiin. Uutisissa samoin kuin muissa ajankohtaisissa ohjelmissa ja dokumenttiohjelmissa ongelmana on myös se, että teksti tulee toisen suomenkielisen tekstin päälle tai jää sen alle. Ruotsinkielisessä ohjelmassa kielen vaihtuessa suomeksi teksti jää pois.

Ensiarvoisen tärkeää on se, että tekstitystä ylipäättään on saatavissa. Esimerkiksi yksi vastaaja perusteli tyytyväisyyttään näin: ”On edes tekstitystä jossain määrin – enemmänkin saisi olla.” (41–59-vuotias, yliopistokoulutuksen omaava suomenkielinen naiskatsoja pääkaupunkiseudulta.) Kun siis vaihtoehtona on se, ettei tekstitystä ole lainkaan ja kun tekstityksen määrä kasvaa, katsojat ovat kiitollisia kaikesta lisäyksestä.

On ymmärrettävää, että muut laatutekijät nousevat esiin vasta saatavuuden parannuttua. Nyt lähinnä suorien ohjelmien laatuun kiinnitettiin huomiota. Muutamissa vastauksissa kielen ”hyvyyttä” korostettiin: teksti toimii mallin antajana, sen perusteella opitaan suomen kieltä. Seuraavassa kaksi esimerkkivastausta:

Suomen kieli on erittäin tärkeä. Kuuron pitäisi lukea ja oppia ymmärtämään suomen kieltä. [Ilman tekstitystä häiritseä aina ja pommitan kysymyksillä.] (Ammatillisen koulutuksen omaava, 41–59-vuotias naiskatsoja Länsi-Suomesta)

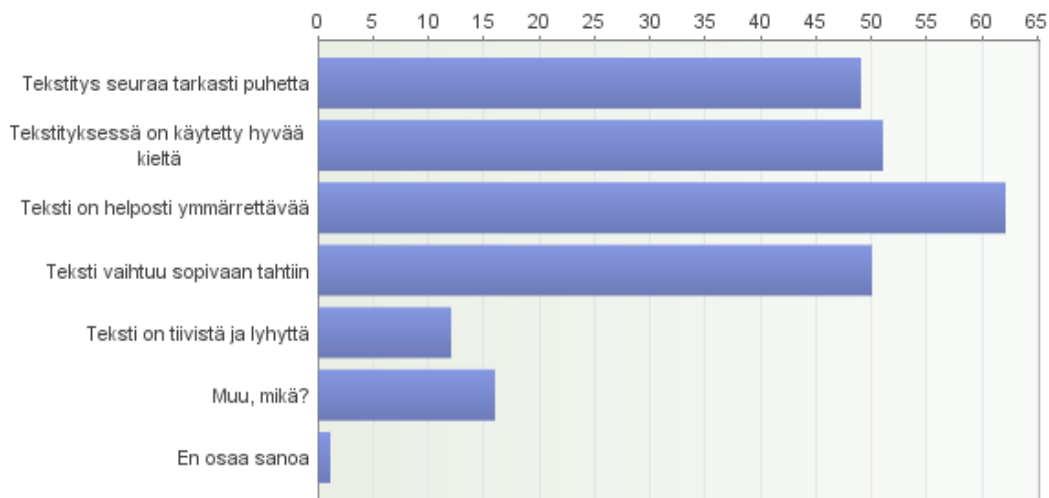
I hope in the future that all programs are fully captioned. It is most important for deaf and hard of hearing persons to have full accessibility and also to improve reading and writing while watching programs with captions. (41–59-vuotias naiskatsoja pääkaupunkiseudulta, jolla ammattikorkeakoulutasoinen koulutus.)

6.2 Vastaajien laatukriteerit

Laadun arviointi ylipäättään on vaikeaa, varsinkin jos arviointi ei kohdistu tiettyyn, konkreettiseen ohjelmaan, joka olisi juuri katsottu tai jota arviointihetkellä katsotaan. Eri vastaanottajille erilaiset seikat ovat tärkeitä, ja huomiota voidaan kiinnittää eri tekijöihin. Kun kysyimme, mitkä laatutekijät vastaanottajille olivat tärkeitä, merkittävimmäksi nousi tekstin ymmärrettävyys: 56 % vastaajista piti keskeisenä laadun kriteerinä sitä, että teksti on helposti ymmärrettävää. Tämä näyttäisi olevan erityisen tärkeätä niille, jotka eivät kuule lainkaan. Kuviosta 5 käyvät ilmi vastausvaihtoehdot ja vastausten määrät (vastaajat saattoivat valita useamman vaihtoehdon):

Kuvio 5. Mitkä ovat keskeisiä perusteita, kun arviot tekstityksen laatua kotimaisissa tv-ohjelmissa?

Kielimuoto, puheen ja tekstin yhteen sovittaminen ja tekstin nopeus olivat lähes yhtä tärkeitä laatukriteereitä. Sen sijaan vain 11 % oli sitä mieltä, että lyhyys ja tiiviys merkitsevät myös laatua. Tämän kriteerin merkittävyys vaihtelee luonnollisesti myös ohjelman mukaan. Esimerkiksi uutisissa tekstitys voi olla tiivistettyä, kun taas näytelmissä kielimuodon, kuten murteen, välittäminen saattaa olla katsomiskokemuksen kannalta olennainen seikka. Lisäksi monelle kuulovammaiselle on tärkeätä, että tekstiä ei ole lyhennetty eikä ”sensuroitu” (tästä tarkemmin Tiittula 2012). Siten vastausvaihtoehto ”tekstitys seuraa tarkasti puhetta” voidaan tulkita vastakkaiseksi tämän vaihtoehdon kanssa: tekstin on muodoltaan vastattava puhetta. Toisaalta kyseinen vaihtoehto on monitulkintainen, ja se voidaan ymmärtää myös niin, että tekstityksessä ei ole viivettä eikä teksti myöskään tule liian aikaisin. Avoimissa vastauksissa kommentit koskivat usein juuri sitä, että tekstityksen pitäisi tulla oikeassa kohdassa, ilman merkittävää viivettä. Kuulevien ja kuurojen vastauksia verrattaessa kävi myös ilmi, että kuuleville puheen seuraamisen mahdollisuus on tärkeämpää kuin niille, jotka eivät sitä kuule. Ne, joiden äidinkieli oli suomalainen viittomakieli, painottivat taas laadun kriteereistä eniten tekstin ymmärrettävyyttä.

6.3 Ohjelmatekstityskonventioista

Tekstityskirjallisuudessa yksi tavallisimpia aiheita on tiivistäminen. Kun on kyse kieltenvälisestä kääntämisestä, tarkkuus ei av-tekstityksessä ole samalla tavalla muuten keskiössä kuin muissa kääntämisen muodoissa (vrt. keskustelu kääntämisen uskollisuudesta). Toki tarkkuuteen liittyvät kulttuuristen elementtien tai murteen kääntämisen ongelmat, jotka koskevat kaikkea kääntämistä. Kielensisäisessä tekstityksessä tarkkuus nousee kuitenkin aivan toisella tavoin esiin. Tekstiä voi tiivistää muotoilemalla sisältöä toisin ja poistamalla siitä ilmaisuja (strategioista ks. esim. Díaz Cintas & Remael 2007). Tekstin muokkaus ei kuitenkaan vastaanottajan näkökulmasta ole ongelmatonta. Esimerkiksi kirosojen poistaminen voidaan tulkita sensuuriksi ja murteen kirjakielistäminen niin, että vastaanottajalle ei anneta pääsyä samanlaiseen viestiin, jonka kuuleva vastaanottaa.

Kun kysimme vastaajilta, millaisia toivomuksia heillä on puheen tekstittämisestä, 26 % vastasi, että teksti tulisi esittää tiivistettynä eikä aivan kaikkea puhetta tarvitse tekstittää. Suuri enemmistö (69 %) piti kuitenkin tärkeänä sitä, että puhe tekstitetään sellaisenaan säilyttäen esimerkiksi murre sanat ja puhekieliset ilmaukset. Tässä ei ollut eroa eri äidinkieliä käyttävien välillä. Vain 10 % kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että puhetta tulisi muokata kirjakielisemmäksi. Avoimissa vastauksissa kumpaakin näkökulmaa puollettiin: vastauksissa saatettiin esimerkiksi todeta, että viittaus murteisiin riittää. Toisaalta esitettiin, että murteen piirteet ja kiroilu sekä puheen ”henki” on säilytettävä, mutta tekstin pitää olla luettavaa. Murre sanat ja puhekieliset ilmaukset saattavat tietyissä tilanteissa, esimerkiksi näytelmissä, olla tärkeitä, koska ”niihin voi kätkeytyä tilannekomppiikka tms. hauskaa” (60–74-vuotias, ammatillisen koulutuksen omaava nainen pääkaupunkiseudulta). Tekstittäjä joutuu tasapainottelemaan erilaisten tavoitteiden välillä, kuten seuraava toivomus siitä, millaista puheen tulisi olla, osoittaa:

sisällöllisesti tarkkaa ja tyyliiltään ja sävyiltään lähdetekstiä vastaavaa, tiivistettyä tekstiä, joka vaihtuu sopivaan tahtiin. (41–59-vuotias naiskatsoja pääkaupunkiseudulta, jolla yliopistotasoinen koulutus.)

Niille katsojille, jotka eivät kuule, on tärkeitä, että tekstissä tuodaan jollain tavoin esiin, kenen puhumaa teksti on. Ohjelmatekstityksessä eri puhujia voidaan merkitä esimerkiksi eri väreillä tai sulkeissa olevalla puhujan nimellä. Tässä kyselyssä haluttiinkin katsojilta palautetta konvention tarpeellisuudesta. Vastauksessa kysymykseen, miten puhuja pitäisi merkitä tekstityksessä, 71 % vastaanottajista kannatti eri värien käyttöä, 27 % oli nimien kirjoittamisen kannalla ja 6 % esitti, että tekstin voisi sijoittaa puhujan kohdalle (vastaajat saivat valita enintään kaksi vaihtoehtoa). Innovatiivinen ehdotus oli merkitä puhuja nuolella. 23 % vastaajista oli sitä mieltä, että tavanomainen valkoinen tekstitys on riittävä; yllättävää ei ole, että näiden vastaajien joukossa oli enemmistö niitä, jotka kuuluivat hyvin (joko ilman kuulokojetta tai sen kanssa). Kuuloonsa tukeutuvat pystyvät ohjelmaa perusteella panemaan merkille puhujan ja äänilähteen vaihtumisen toiseksi päinvastoin kuin ne, jotka kuulevat huonosti tai eivät kuule lainkaan. Heille puhujan vaihtuminen on pelkän visuaalisen havainnon varassa.

Värien näkemisessä oli selviä eroja eri katsojaryhmissä: Jos katsojalla on näköongelmia, hänellä voi olla vaikeuksia myös erottaa eri värejä toisistaan. Jos teksti ei ole mustalla pohjalla, kuvan värit vaikuttavat myös siihen, miten tekstin eri värit näkyvät. Suuri

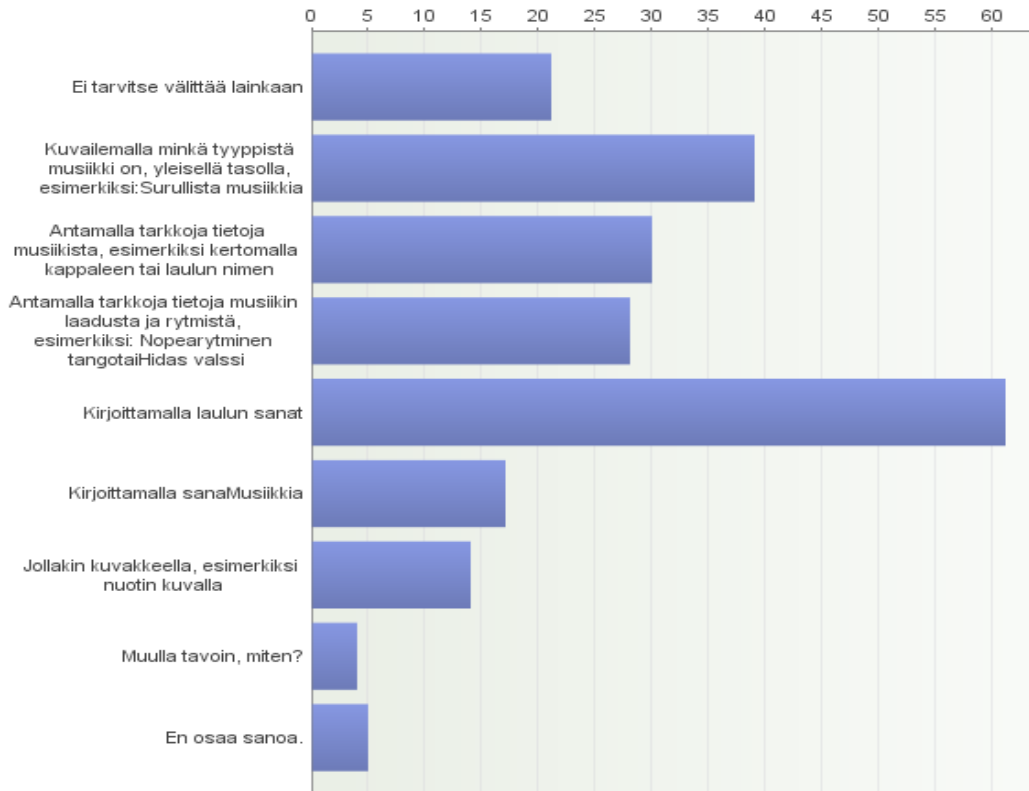
enemmistö kaikista vastaajista (93 %) ilmoitti, että valkoinen näkyy hyvin tai melko hyvin. Niistä vastaajista, joilla ei ollut näköongelmia, ilmoitti näkevänsä hyvin keltaisen 63 %, (vaalean) sinisen 53 %, vihreän 60 %, sinipunaisen 51 %. Heikkonäköisistä taas ilmoitti näkevänsä hyvin keltaisen 54 %, vaalean sinisen 42 %, vihreän 38 % ja sinipunaisen 31 %. Erityisesti siis vihreän erottuvuudessa on eroja heikkonäköisten ja normaalisti näkevien välillä. Huomattavaa on, että ”en osaa sanoa” -vastausten määrä oli valkoista lukuun ottamatta varsin suuri, suurempi kuin ”huonosti”-vastausten osuus. Erityisesti sinipunaista näytti olevan vaikea arvioida.

Puhe sisältää paljon muutakin kuin verbaalisen viestin. Esimerkiksi äänen sävy ja intonaatio voivat välittää tunteita. Tunteet saattavat näkyä puhujan kasvoilta, mutta jos kasvoja ei näy, tunteiden välittäminen tekstin kautta voi olla tärkeää. Kun kysyimme vastaajien näkemyksiä siitä, miten puhujan tunteita tulisi kuvata, 34 % oli sanallisen selityksen kannalla, 21 % ehdotti hymiöitä tai muita kuvakkeita, 26 % taas olisi sitä mieltä, ettei tunteita tarvitse välittää mitenkään. Melko suuri osa vastaajista (19 %) ei osannut vastata tähän kysymykseen.

Muita elokuvan tai televisio-ohjelman auditiivisia elementtejä ovat musiikki ja erilaiset äänitehosteet. Kysyimme vastaajien mielipiteitä myös siitä, pitäisikö musiikki ja muut äänet välittää tekstityksen kautta ja miten ne tulisi kuvata. Musiikin osalta erityisen tärkeänä pidettiin laulujen sanojen tekstittämistä. Eräs vastaaja kirjoitti, että muunkielisissäkin, esimerkiksi englanninkielisissä ohjelmissa olisi tärkeätä nähdä laulun sanat sillä kielellä, jolla lauletaan, sen sijaan että ne suomennetaan. Jos katsoja ei kuule, hän ei myöskään tiedä, mitä kieltä ohjelmassa puhutaan. Kielen pysyminen tekstityksessä samana, vaikka maa, kulttuuri ja puhujat vaihtuvat, voi siis olla hämmentävää.

Musiikkia voidaan merkitä eri tavoin, ja sen merkitsemisen tärkeydestä katsojien käsitykset vaihtelivat. 21 % vastaajista oli sitä mieltä, että musiikkia ei tarvitse välittää lainkaan. Hieman yllättäen tämän näkemyksen kannattajien osuus oli suuri niissä, jotka ilmoittivat, etteivät he kuule lainkaan – tosin näiden vastaajien koko määrä oli hyvin pieni. Kuvioista 6 voi tarkastella vastaajien näkemyksiä musiikin välittämisestä (valittavissa oli yksi tai useampi vaihtoehto).

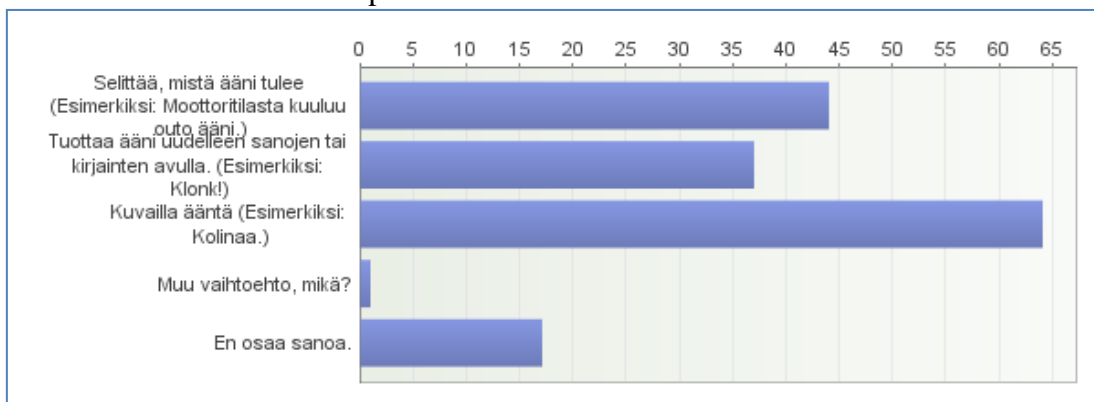
Kuvio 6. Miten musiikki tulisi tekstityksessä välittää?

Musiikin kuvaamisen ongelmana on paitsi kuvailun vaikeus myös tulkinnallisuus. Eräs vastaaja olikin sitä mieltä, että ”tekstittäjän ei pidä oman arvomaailmansa perusteella mennä kuvailemaan musiikkia esim. surulliseksi”. (41–59-vuotias naiskatsoja pääkau-punkiseudulta, jolla ammattikorkeakoulutasoinen koulutus.)

Muiden äänten kuvailua vastaajat pitivät tärkeänä. Kuvioista 7 näkyy, miten vastaajat reagoivat eri vaihtoehtoihin. Myös tässä kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto.

Kuvio 7. Miten muita ääniä pitäisi kuvata?

7. Lopuksi

Kyselytutkimus osoitti selvästi, että tällä hetkellä suurimmat ohjelmatekstityksen ongelmat vastaanottajien näkökulmasta ovat seuraavat saavutettavuuden kannalta keskeiset seikat:

- kaikilla kanavilla ja kaikissa ohjelmissa ei ole tekstitystä
- tekstityksen saamisessa näkyviin on ongelmia
- tieto tekstitetyistä ohjelmista on hajanaista ja hankalasti saatavilla.

Vaikka tutkimus antoi runsaasti tietoa vastaanottajien toiveista, tekstityksen laadun kannalta tämän tyyppinen kyselytutkimus voi olla vain suuntaa antava. Tarkempaa tietoa voisi saada esimerkiksi ryhmähaastatteluilla, joissa olisi mahdollista katsoa tekstitetyjä ohjelmia ja samalla keskustella tekstityksen toteutuksesta.⁷ Tutkittavia voidaan myös pyytää katsomaan etukäteen tiettyjä ohjelmia, jonka jälkeen niistä keskusteltaisiin fokusryhmissä tai heitä pyydetäisiin kommentoimaan kokemustaan kirjallisesti. Myös kanavien ja kuulovammaisten etujärjestöjen (mm. Kuurojen Liiton ja Kuuloliiton) nettisivuilla olevien palautelinkkien kautta olisi mahdollista kerätä vastaanottajien näkemyksiä.

Tekstityksen vastaanottotutkimuksissa on käytetty myös silmänliiketutkimusta, jonka avulla voidaan tarkastella sitä, kuinka paljon aikaa tekstin lukemiseen menee ja miten katsoja ehtii katsoa kuvaa ja ohjelmakokonaisuutta (esim. Szarkowska ym. 2011, Lång ym. 2013). Silmänliiketutkimusmenetelmä on usein yhdistetty ymmärrettävyyden tutkimuksiin. Suomessa ohjelmatekstitykseen liittyvä tutkimus kaikkine eri menetelmineen on kuitenkin vasta aluillaan.

Lähteet

Asetus televisio-ohjelmiin liitettävästä ääni- ja tekstipalvelusta 292/2011. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110292> [viitattu 5.9.2013].

Díaz Cintas, Jorge & Aline Remael 2007. *Audiovisual Translation: Subtitling*. Manchester: St. Jerome.

Eronen, Riitta 2009. Ohjelmatekstitys: puheesta kirjoitusta. *Kielikello* 2. Saatavissa: www.kielikello.fi [viitattu 5.9.2013].

Finnpanel 2013a. TV-mittaritutkimuksen tuloksia. Vuosittaiset tulokset. Saatavissa: <http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/top/viimeisin/> [viitattu 28.10.2013].

Finnpanel 2013b. TV-mittaritutkimus. Saatavissa: <http://www.finnpanel.fi/tv.php> [viitattu 28.10.2013].

Ivarsson, Jan & Mary Carroll 1998. *Subtitling*. Simrishamn: TransEdit.

Kuuloliitto 2013. Huonokuuloisuus. Saatavissa: <http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuulo/huonokuuloisuus/> [viitattu: 28.10.2013].

---

⁷ Ks. esim. Tiina Tuomisen (2012) tutkimus kielten välisen tekstityksen vastaanotosta.

Lång, Juha, Jukka Mäkisalo, Tersia Gowases & Sami Pietinen 2013. Using eye tracking to study the effect of badly synchronized subtitles on the gaze paths of television viewers. *New Voices in Translation Studies* 10, 72–86.

Moretini, Agnese 2012. Profiling deaf and hard-of-hearing users of subtitles for the deaf and hard-of-hearing in Italy: a questionnaire-based study. Teoksessa *MonTI* 4, 321–348.

Rainò, Päivi 1997. Selkosuomesta puheen kuvailuun. *Virittäjä* 101:4, 608–618.

Szarkowska, Agnieszka, Izabela Krejtz, Zuzanna Klyszejko & Anna Wieczorek 2011. Verbatim, standard, or edited? Reading patterns of different captioning styles among deaf, hard of hearing, and hearing viewers. *American Annals of the Deaf* 156:4, 363–378.

Suomen virallinen tilasto 2010. Väestörakenne. Vuosikatsaus. Liitekuviot 3. Maakuntien osuus väestöstä vuonna 2010. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2010/01/vaerak_2010_01_2011-09-30_kuv_003_fi.html [viitattu 10.9.2013].

Tiittula, Liisa 2012. Saavutettavuus: haaste kielensisäisen tekstityksen kehittämiseksi. Minna Ruokonen, Leena Salmi & Nestori Siponkoski (toim.) *MikaEL - Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu*, vol. 6. Saatavissa: <http://www.sktl.fi/liitto/seminaarit/mikael-verkkojulkaisu/vol-6-2012/> [viitattu 5.9.2013].

Tuominen, Tiina 2012. *The Art of Accidental Reading and Incidental Listening: An Empirical Study on the Viewing of Subtitled Films*. Tampere: Tampere University Press.

Viestintävirasto 2010. *Viestintäviraston lausunto Yleisradio Oy:n vuoden 2009 aikana tarjoamasta julkisesta palvelusta (Yleisradion julkisen palvelun kertomus 30.4.2010)* 30.9.2010, 848/9220/2010.

Viestintävirasto 2013. Ääni- ja tekstitysvelvoite ohjelmatarjonnassa. 8.5.2013. Saatavissa: <https://www.viestintavirasto.fi/tvradio/ohjelmisto/aani-jatekstityspalvelut.html> [viitattu 5.9.2013].

Yle 2013. Ohjelmatekstitys – silmin nähtävää puhetta. Saatavissa: <http://ohjelmaopas.yle.fi/artikkelit/nettiopas/nettiopas-alasivu/ohjelmatekstitys-%E2%80%93-silmin-nahtavaa-puhetta-0> [viitattu 28.10.2013].

Yleisradio Oy 2013. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle vuosilta 2011 ja 2012. Saatavissa: http://yle.fi/yleisradio/sites/default/files/attachments/yle_kertomuseduskunnalle.pdf [viitattu 28.10.2013].

Yle Uutiset viittomakielellä 2013. Tv:n kuulovammaistekstitykset lisääntyvä[t] lain vaatimassa tahdissa. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/tvn_kuulovammaistekstitykset_lisaantyyva_lain_vaatimassa_tahdissa/6649778 [viitattu 28.10.2013].

Liite 1. OHJELMATEKSTITYS - KYSELY 2013⁸ **Helsingin yliopisto & Kuuloliitto & Kuurojen Liitto**

Kyselyn toteuttaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak

1. Vastaajan sukupuoli

Nainen / Mies

2. Vastaajan ikä

0–14 vuotta / 15–24 vuotta / 25–40 vuotta / 41–59 vuotta / 60–74 vuotta / 75 vuotta tai yli

3. Vastaajan kotipaikka

- Pääkaupunkiseutu
- Muu Uusimaa (lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua)
- Muu Etelä-Suomi (lukuun ottamatta Uuttamaata ja pääkaupunkiseutua)
- Länsi-Suomi
- Keski-Suomi
- Itä-Suomi
- Pohjois-Suomi

4. Koulutus: Valitse luettelosta korkein suorittamasi koulutusaste

- Perus-, keski- tai kansakoulu
- Lukio
- Ammatillinen koulutus (opistotaso)
- Ammattikorkeakoulu tai vastaava
- Yliopisto tai korkeakoulu

5. Työssäkäynti: Mihin seuraavista ryhmistä kuulut tällä hetkellä?

- Kokopäivätyössä
- Osapäivätyössä
- Opiskelija
- Työtön
- Eläkeläinen
- Muu, mikä? _____

6. Käytätkö jotain kuulon apuvälinettä (esimerkiksi kuulokojetta)?

Kyllä / En. (Siirry kysymykseen 9.)

Seuraava kysymys vain niille, jotka käyttävät kuulokojetta:

7. Miten kuulet ilman kuulokojetta?

- Kuulen hyvin
- Kuulen jonkin verran
- Ympäristö ja/tai tilanne vaikuttavat siihen, miten hyvin kuulen
- En kuule lainkaan
- En osaa sanoa

---

⁸ Kyselyn ulkoasu on tätä artikkelia varten muokattu sähköisestä Webropol-lomakkeesta. Tämän vuoksi vastausvaihtoehtojen tarjoutumat ja automaattiset siirtymät erilaisten vastausten pohjalta eivät ole tässä paperiversiossa havaittavissa.

Seuraava kysymys vain niille, jotka käyttävät kuulokojetta:

8. Miten kuulet kuulokojeen kanssa?

- Kuulen hyvin
- Kuulen jonkin verran
- Ympäristö ja/tai tilanne vaikuttavat siihen, miten hyvin kuulen
- En kuule lainkaan
- En osaa sanoa

9. Oletko heikkonäköinen? (Näet huonosti tai erittäin huonosti, myös käyttäessäsi silmä-laseja.)

- Kyllä
- Kyllä, olen kuurosokea
- En ole

10. Mikä on äidinkielesi?

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

- suomi
- ruotsi
- muu puhuttu kieli
- suomalainen viittomakieli
- suomenruotsalainen viittomakieli
- muu viitottu kieli

11. Katsotko elokuvia tai televisio-ohjelmia

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

- televisiosta
- Internetistä
- DVD:ltä
- muualta, mistä? _____
- En osaa sanoa

12. Miten katsot tv-lähetyksiä yleisimmin?

- Valitse 1 - 2 vaihtoehtoa
- Katson vain meneillään olevia lähetyksiä
- Katson ohjelmat pääasiassa verkosta
- Katson ohjelmat pääasiassa tallennettuna
- En osaa sanoa

13. Mihin aikaan katsot televisiolähetyksiä?

Valitse vaihtoehto, joka kuvaa mielestäsi tavanomaisinta tv-ohjelmien katselutapaasi

- klo 07–12
- klo 12–17
- klo 17–20
- klo 20–24
- klo 01–07
- En osaa sanoa
- En katso tv-lähetyksiä, katson ohjelmat pääasiassa verkosta
- En katso tv-lähetyksiä, katson ohjelmat pääasiassa tallennettuina

14. Mitä kanavia katsot?

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

- Yle TV1, Yle TV2, Yle Teema
- Yle Fem

- MTV3
- Nelonen
- Fox
- Yle Areena
- Muu, mikä? _____
- En osaa sanoa

15. Kun katsot kotimaisia tv-ohjelmia, hyödynnätkö niitä katsoessasi...

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

- tekstitystä
- huulitalukua
- En hyödynnä tekstitystä tai huulitalukua, katson pääasiassa viitottuja ohjelmia
- En osaa sanoa

16. Jos katsot kotimaisia tv-ohjelmia ja käytät tekstitystä - kuvaile, miksi:

(Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon)

- Se tukee puheen ymmärtämistä, sillä saan jonkin verran selvää puheesta ja tekstitys toimii lisäapuna
- Se tukee puheen ymmärtämistä, sillä en saa puheesta lainkaan selvää ilman tekstitystä
- Käytän sitä kielen oppimiseen
- Käytän tekstitystä, kun pidän tv:n ääntä hiljaisella.
- Muu syy. Mikä? _____
- En osaa sanoa.

17. Jos kotimaisessa tv-ohjelmassa ei ole tekstitystä, katsotko sitä silti?

Kyllä / En / En osaa sanoa

18. Mitä teet, jos kotimaisessa tv-ohjelmassa ei ole tekstitystä?

- Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon
- Suljen television tai vaihdan kanavaa.
- Luen huulilta.
- Laitan äänen kovemmalle.
- Pyydän muita tulkaamaan ohjelman puhetta minulle
- Muu tapa, mikä? _____
- En osaa sanoa

19. Onko tieto kotimaisen ohjelman tekstityksestä helposti saatavilla?

Kyllä / Ei / En osaa sanoa

20. Miten löydät tiedon kotimaisen ohjelman tekstityksestä seuraavilta kanavilta:

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

	Erittäin helposti	Helposti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Yle TV1, Yle TV2, Yle Teema	☐	☐	☐	☐	☐
Yle Fem	☐	☐	☐	☐	☐
MTV3	☐	☐	☐	☐	☐
Nelonen	☐	☐	☐	☐	☐
Fox	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mi(t)kä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

21. Mitä kautta saan tekstityksen näkymään kotimaisissa tv-ohjelmissa?

Rasti mielestäsi oikea(t) vaihtoehto/-ehdot

	Yle (TV1, TV2, Teema, Fem)	MTV3	Nelonen	Fox	Muu
Valitsen tekstityskieleksi hollannin	☐	☐	☐	☐	☐
Valitsen tekstityskieleksi hollannin	☐	☐	☐	☐	☐
Kanavalla ei ole tekstitystä kotimaisissa ohjelmissa	☐	☐	☐	☐	☐
En osaa sanoa	☐	☐	☐	☐	☐

22. Mistä tiedät, että kotimainen tv-ohjelma on tekstitetty?

(Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon)

- Teksti-tv:stä
- Kanavien nettisivuilta
- Muualta, mistä? _____
- En osaa sanoa

23. Saako kotimaiseen tv-ohjelmaan tekstityksen helposti?

- Kyllä
- Ei. Miksi? _____
- En osaa sanoa

24. Mitkä seuraavista ovat keskeisiä perusteita, kun arviot tekstityksen laatua kotimaisissa tv-ohjelmissa?

- Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon
- Tekstitys seuraa tarkasti puhetta
- Tekstityksessä on käytetty hyvää kieltä
- Teksti on helposti ymmärrettävää
- Teksti vaihtuu sopivaan tahtiin
- Teksti on tiivistä ja lyhyttä
- Muu, mikä? _____
- En osaa sanoa

25. Miten tyytyväinen olet seuraavien kanavien tekstitykseen?

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

	Erittäin tyytyväinen	Tyytyväinen	Tyytymätön	En osaa sanoa
Yle TV1, Yle TV2, Yle Teema	☐	☐	☐	☐
Yle Fem	☐	☐	☐	☐
MTV3	☐	☐	☐	☐
Nelonen	☐	☐	☐	☐
Fox	☐	☐	☐	☐
Muu, mi(t)kä? _____	☐	☐	☐	☐

26. Kuvaile tässä tarkemmin, miksi olet tyytyväinen tai tyytymätön tekstitykseen:

---

27. Millaisia toivomuksia sinulla on seuraavien seikkojen suhteen:

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

Puhe tulisi -

- tekstittää sellaisenaan ja säilyttää esimerkiksi murre sanat ja muut puhekieliset ilmaukset
- muokata kirjakielisemmäksi ja poistaa murre sanat ja muut puhekieliset ilmaukset
- esittää tiivistettynä, aivan kaikkea puhetta ei tarvitse tekstittää
- Muita toiveita, mitä? _____
- En osaa sanoa

28. Miten puhuja pitäisi tekstityksessä merkitä?

(Valitse 1-2 vaihtoehtoa.)

- käyttämällä erivärisiä tekstejä eri puhujille
- kirjoittamalla puhujan nimi tekstirivin alkuun
- sijoittamalla teksti puhujan kohdalle
- Muulla tavoin, miten? _____
- Tavanomainen valkoisella värillä tehty tekstitys riittää
- En osaa sanoa

29. Jos pidät tekstin väritystä tärkeänä, mitkä värit näkyvät tekstityksessä parhaiten?

	hyvin	melko hyvin	en osaa sanoa	melko huonosti	huonosti
valkoinen	☐	☐	☐	☐	☐
keltainen	☐	☐	☐	☐	☐
(vaalean)sininen	☐	☐	☐	☐	☐
vihreä	☐	☐	☐	☐	☐
sinipunainen	☐	☐	☐	☐	☐

30. Miten puhujan tunteita pitäisi välittää?

Valitse mielestäsi paras vaihtoehto

- Hymiöiden tai muiden kuvakkeiden avulla
- Selittämällä sulkeiden sisällä, esimerkiksi: Alakuloisesti
- Ei mitenkään
- En osaa sanoa

31. Miten musiikki tulisi tekstityksessä välittää?

Voit valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon

- Ei tarvitse välittää lainkaan
- Kuvailemalla minkä tyyppistä musiikki on, yleisellä tasolla, esimerkiksi: Surullista musiikkia
- Antamalla tarkkoja tietoja musiikista, esimerkiksi kertomalla kappaleen tai laulun nimen
- Antamalla tarkkoja tietoja musiikin laadusta ja rytmistä, esimerkiksi: Nopearytminen tango tai Hidas valssi
- Kirjoittamalla laulun sanat
- Kirjoittamalla sana Musiikkia
- Jollakin kuvakkeella, esimerkiksi nuotin kuvalla
- Muulla tavoin, miten? _____
- En osaa sanoa.

32. Miten muita ääniä pitäisi kuvata?

Valitse 1 - 2 vaihtoehtoa

- Selittää, mistä ääni tulee (Esimerkiksi: Moottorilasta kuuluu outo ääni.)
- Tuottaa ääni uudelleen sanojen tai kirjainten avulla. (Esimerkiksi: Klonk!)
- Kuvaila ääntä (Esimerkiksi: Kolinaa.)
- Muu vaihtoehto, mikä? _____
- En osaa sanoa.

33. Tässä voit antaa muita kommentteja ohjelmatekstityksistä tai tästä kyselystä:

---

34. Tässä voit esittää tekstitystä koskevia toivomuksia:

---

35. Haluan osallistua tekstitystä koskeviin tutkimuksiin

Kyllä / Ei

36. Jos haluat osallistua tekstitystä arvioivaan katsojapaneeliin ja/tai tekstitystä koskeviin tutkimuksiin, anna tässä yhteystietosi:

Etunimi _____
Sukunimi _____
Matkapuhelin _____
Sähköposti _____
Postinumero _____